

colecția
RĂSUL
LUMII

Jon Ronson (n. 10 mai 1967, Cardiff) este jurnalist, autor de documentare TV pentru Channel 4 și realizator de emisiuni radio la BBC Radio 4. În plus, e autor de nonficțiune și proprietarul unui simț ascuțit al ironiei și autoironiei. Pe lângă *Bărbați holbându-se la capre*, carte care a cunoscut o ecranizare de prestigiu, cu George Clooney, Ewan McGregor, Jeff Bridges și Kevin Spacey în distribuție, Ronson semnează volumele *Clubbed Class*, *Them: Adventures with Extremists* și *Out of the Ordinary: True Tales of Everyday Crazyness*. Articlier cu idei originale, umor abraziv și exprimări de multe ori persiflante, Ronson publică în *The Guardian*, *City Life* și *Time Out*. Atât din cărțile, cât și din articolele lui se degajă preocuparea pentru absurd în diversele lui înfățișări. Adulat de unii și privit cu încruntături de alții, Jon Ronson a fost asimilat curentului cunoscut drept *Gonzo journalism* și și-a făcut un obicei din a sonda potențialul paranoic al celor care conduc coloși economici, instituții sau țări.

JON RONSON

BĂRBAȚI
HOLBÂNDU-SE
LA CAPRE

Traducere din engleză de
Mircea Ștefanu

HUMANITAS
BUCUREȘTI

Coordonatorul colecției: Radu Paraschivescu

Redactor: Radu Paraschivescu

Coperta: Angela Rotaru

Tehnoredactor: Manuela Măxineanu

Corector: Cristina Jelescu

DTP: Mihaela Biscărean, Dan Dulgheru

Tipărit la C.N.I. Coresi S.A.

Jon Ronson

The Men Who Stare at Goats

Copyright © 2004 by Jon Ronson Ltd

All rights reserved.

© HUMANITAS, 2011, pentru prezenta versiune românească

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

RONSON, JON

Bărbați holbându-se la capre / Jon Ronson; trad.: Mircea Ștefancu. –

București: Humanitas, 2011

ISBN 978-973-50-2935-7

I. Ștefancu, Mircea (trad.)

821.111-31=135.1

EDITURA HUMANITAS

Piața Presei Libere 1, 013701 București, România

tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51

www.humanitas.ro

Comenzi Carte prin poștă: tel./fax 021/311 23 30

C.P.C.E. – CP 14, București

e-mail: cpp@humanitas.ro

www.libhumanitas.ro

*Lui John Sergeant,
precum și generalului Stubblebine*

1. generalul

Aceasta este o poveste adevărată. Suntem în vara anului 1983. Generalul-maior Albert Stubblebine III stă așezat la biroul lui din Arlington, Virginia, și se uită fix la peretele pe care sunt atârinate numeroasele sale decorații militare. Acestea vorbesc despre o carieră lungă și distinsă. Generalul este șeful Serviciilor de Informații ale Armatei terestre, cu 16 000 de soldați în subordine. El controlează informațiile obținute prin interceptarea semnalelor, informațiile fotografice și tehnice, numeroasele unități de contrainformații care operează sub acoperire și unitățile secrete de spionaj ale armatei, răspândite în întreaga lume. Tot el ar răspunde și de interogarea prizonierilor de război, numai că asta se întâmplă în 1983, iar războiul este rece, nu activ.

Generalul se uită dincolo de decorații, la peretele în sine. Există ceva ce simte că trebuie să facă, deși gândul îl înspăimântă. Se gândește la alegerea pe care-o are de făcut. Poate să rămână în biroul lui sau poate să treacă în biroul de alături. Aceasta este alegerea lui. Și iată că o face.

Se mută în biroul de alături.

Generalul Stubblebine seamănă foarte bine cu Lee Marvin. De fapt, peste tot prin Serviciile de Informații ale Armatei umblă vorba că este fratele geamăn al lui Lee Marvin. Are un chip colțuros și neobișnuit de imobil, ca o fotografie aeriană a unui teren muntos luată dintr-unul

jon ronson

dintre avioanele sale de spionaj. Ochii, care săgetează permanent în jur, par a face treabă pentru întreaga lui față.

De fapt, nu este înrudit în nici un fel cu Lee Marvin. Îi face plăcere zvonul fiindcă misterul poate fi benefic pentru o carieră în serviciile de informații. Sarcina generalului este să evalueze informațiile strânse de soldați și să transmită evaluările pe care le face el directorului-adjunct al CIA și consilierului comandantului statului-major interarme, care, la rândul lor, le transmit mai departe Casei Albe. Generalul comandă soldați în Panama, Japonia, Hawaii și în întreaga Europă. Responsabilitățile fiindu-i cele care sunt, el știe că trebuie să aibă alături un om al lui, în caz că ceva nu merge cum trebuie în timpul călătoriei sale spre biroul de alături.

Cu toate acestea, nu își cheamă asistentul, sergentul-adjutant George Howell. Este vorba despre ceva ce simte că trebuie să facă de unul singur.

Oare sunt gata? se întreabă el. *Da, sunt gata.*

Se ridică în picioare, iese de după birou și începe să meargă.

De fapt, se întreabă în sinea lui, din ce sunt făcuți atomii, în principal? Din spațiu!

Grăbește pasul.

Din ce sunt eu făcut, în principal? se întreabă. *Din atomi!*

Acum aproape că aleargă.

Din ce este făcut peretele, în principal? se întreabă el. *Din atomi! Tot ce trebuie să fac este să unesc spațiile. Peretele este o iluzie. Ce este soarta? Sunt sortit să stau în încăperea asta? Ha, nu!*

Generalul Stubblebine se izbește zdravăn cu nasul de peretele biroului.

Făr-ar să fie! își zice el.

Generalul Stubblebine este nedumerit de nereușita sa continuă de-a trece prin zidul biroului. Ce este cu el de

n-o poate face? Probabil că are prea multe hârtii în sertarul cu intrări noi de pe birou ca să-i poată acorda nivelul necesar de concentrare. În mintea lui, nu are nici o îndoială că aptitudinea de-a trece prin obiecte va fi într-o zi un instrument obișnuit din arsenalul metodelor de strângere a informațiilor. Iar când aceasta se va întâmpla, ei bine, este oare prea naiv să creadă că va vesti zorii unei lumi fără război? Cine va vrea să se măsoare cu o armată care poate face *asta*? Generalul Stubblebine, la fel ca mulți dintre contemporanii săi, este încă extrem de afectat de amintirea Vietnamului.

Aceste puteri *pot* fi atinse, prin urmare singura întrebare este: de cine? Cine din cadrul armatei este deja deschis către asemenea lucruri? Care sector al armatei este antrenat să acționeze la maximumul capacităților fizice și psihice?

Și atunci i se arată răspunsul.

Forțele Speciale!

Acesta este motivul pentru care, la sfârșitul verii anului 1983, generalul Stubblebine zboară până la Fort Bragg, în Carolina de Nord.

Fort Bragg este imens – un oraș păzit de soldați înarmați, cu un mall, un cinematograful, restaurante, terenuri de golf, hoteluri, piscine, grajduri și locuințe pentru 45 000 de soldați și familiile lor. Generalul trece cu mașina pe lângă aceste locuri, în drum spre Centrul de Comandă al Forțelor Speciale. Acesta nu este genul de lucruri pe care să-l discuți la popotă. Este pentru Forțele Speciale și pentru nimeni altcineva. Și totuși, generalul se teme. Oare ce se pregătește să dezlănțuie?

În Centrul de Comandă al Forțelor Speciale, generalul decide s-o ia domol la început.

— Vin aici cu o idee, începe el.

Comandanții Forțelor Speciale încuviințează din cap.

jon ronson

— Dacă aveți o unitate care acționează în afara protecției unităților de bază, ce se-ntâmplă dacă cineva pățește ceva? întrebă el. Ce se-ntâmplă dacă cineva e rănit? Cum rezolvați cazurile astea?

Generalul trece în revistă chipurile inexpressive din încăpere.

— Vindecare psihică! spune el.

Se face liniște.

— Despre asta este vorba, spune generalul, arătând spre propriul cap. Dacă-ți folosești mintea pentru a vindeca, probabil că poți scăpa cu întreaga ta echipă teafără și nevătămată. Nu trebuie să lași în urmă pe nimeni.

Face o pauză, după care adaugă:

— Îți protejezi structura unității prin vindecare fără atingere și vindecare cu atingere!

Comandanții forțelor speciale nu par din cale-afară de interesați de vindecarea psihică.

— OK, spune generalul Stubblebine.

Felul în care este întâmpinat e deosebit de rece.

— N-ar fi o idee bună să puteți învăța pe cineva să facă asta?

Generalul Stubblebine scotocește prin servietă și dă la iveală, cu încântare, niște tacâmuri îndoite.

— Cum ar fi dac-ați putea face asta? întrebă generalul Stubblebine. V-ar interesa?

Tăcere.

Generalul Stubblebine se trezește că începe să se bâlbâie puțin. *Se uită la mine de parc-aș fi sărit de pe fix*, își spune în gând. *Nu prezintă lucrurile corect.*

Aruncă îngrijorat o privire la ceas.

— Să vorbim despre timp! spune el. Ce s-ar întâmpla dacă timpul n-ar fi un moment? Dacă timpul ar avea o axă X, o axă Y și o axă Z? Dacă timpul n-ar fi un punct, ci un spațiu? În orice moment ne putem afla *oriunde* în acel

spațiu! Este spațiul limitat de tavanul acestei încăperi sau are *douăzeci de milioane de kilometri?*

Generalul râde.

— Fizicienii *înnebunesc* când le spun asta!

Liniște. Generalul Stubblebine mai face o încercare.

— Animalele! spune el.

Comandanții Forțelor Speciale își aruncă priviri unii altora.

— Să oprești inimile animalelor, continuă el. Să faci să *explodeze* inimile animalelor. Asta e ideea cu care vin la voi.

Aveți acces la animale, nu-i așa?

— Ăă... spun cei din Forțele Speciale. Nu prea...

Călătoria generalului Stubblebine la Fort Bragg a fost un dezastru. Amintirea ei încă îl face să roșească pe general. A sfârșit prin a se pensiona la cerere în 1984. În acest moment, istoria oficială a Serviciilor de Informații ale Armatei, așa cum este ea prezentată în mapele de presă, sare practic peste anii lui Stubblebine, 1981–1984, aproape ca și cum aceștia n-ar fi existat.

De fapt, tot ceea ce ați citit până aici au fost, pentru ultimele două decenii, informații secrete ale armatei. Încercarea generalului Stubblebine de a trece prin zid, condamnată la eșec, și călătoria sa aparent inutilă la Fort Bragg nu au fost niciodată făcute cunoscute până în momentul în care el însuși mi-a vorbit despre ele în camera 403 a hotelului Tarrytown Hilton, din nordul New Yorkului, într-o zi friguroasă de iarnă, la doi ani de la începerea Războiului împotriva Terorii.

— Ca să fiu sincer, Jon, mi-a spus el, mi-am cam scos din cap restul conversației pe care-am avut-o cu Forțele Speciale. O, da. Mi-am *râncâit-o* din minte! Am plecat. Am plecat cu coada-ntre picioare.

S-a oprit și s-a uitat la perete.

jon ronson

— Știi, mi-a spus el, eu chiar le-am considerat idei mărețe. Încă o fac. Doar că n-am reușit să-mi dau seama cum se poate strecura spațiul *meu* prin spațiul *celălalt*. Pur și simplu am continuat să intru cu nasul în zid. N-am putut... Nu. „N-am putut“ nu este termenul corect. Nu m-am pus niciodată în starea mintală potrivită.

A oftat.

— Dacă vrei să știi, este o dezamăgire. La fel și levitația.

În unele nopți, în Arlington, Virginia, după ce fosta lui soție se ducea la culcare, generalul se întindea pe covorul din sufragerie și încerca să leviteze.

— Și am dat greș cu totul. N-am reușit să-mi salt curul ăsta gras de la pământ, scuză-mi expresia. Dar cred și acum că sunt idei mari. Și știi de ce?

— De ce? am întrebat.

— Pentru că în lumea informațiilor *nu-ți poți permite* să te plafonezi, a spus el. *Nu-ți poți permite* să-ți scape ceva. Nu-ți vine să crezi? Uită-te la teroriștii care s-au dus la școli de pilotaj ca să învețe cum să decoleze, dar nu cum să aterizeze. Și unde s-a pierdut *această* informație? *Nu-ți poți permite* să pierzi ceva când vorbești despre lumea informațiilor.

A existat, în legătură cu călătoria generalului la Fort Bragg, ceva ce nici unul dintre noi doi n-a știut în ziua în care ne-am întâlnit. Era o informație care în scurt timp avea să mă conducă spre ceea ce se numără, fără îndoială, printre cele mai absurde cotloane ale Războiului împotriva Terorii dus de George W. Bush.

Ceea ce n-a știut generalul – ceea ce Forțele Speciale i-au ascuns – era că ei de fapt i-au considerat ideile excelente. Mai mult, în momentul în care el le-a propus programul clandestin de oprire a inimii animalelor, iar ei i-au spus că nu aveau acces la animale, îi ascundeau faptul că existau o sută de capre într-un șopron, la numai câteva sute de metri depărtare.

cuprins

1. Generalul	7
2. Laboratorul Caprelor	14
3. Batalionul Unu Terra	32
4. În inima caprei	58
5. Securitatea statului	71
6. Privatizarea	90
7. Dinozaurul Ciclamen	116
8. Prădătorul	132
9. Partea întunecată	147
10. Grupul interdisciplinar de gândire	154
11. Un hotel bântuit	164
12. Frecvențele	171
13. Câteva exemplificări	187
14. Casa din 1953	195
15. Harold's Club sau nimic!	213
16. Ieșirea	228
Mulțumiri și bibliografie	243